

БҮРЯД УНЭН

Бүгдэд арадай газетэ

1994
МАРТ
17
Хабарай дунда туулай харыг 5 ЧЕТВЕРГ
Гарагай 5 № 51 (18893)
Газетын сан захилгай 2 гүх. Хэлсэвтэ сэн

БҮРЯД РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ АРБАН ЗУРГААДАХИ СЕССИ

Республикын Пенсивно жасын ямар гурмаар бүрэлдүүлэгдэг тухай Пенсивно жасын түүрүүлшэ П. А. Улаханов харюусаад, тус тус предпринти, эмхи зургаануудай түлээрнэ энэ жасада хэр зэргэ оруула байн тухай мэдээсэ. Локомотив-вагон заахарилгын заводой директор, депутат А. С. Коренев налуудыг түлөөгүй байн тухай тус заводтай 800 миллион түхэрнэй ллага унаад байна, нэмэ байдалда яах зон гэшнэбид гэжэ асууба. Мүн «Бурятмобель» гэжн акционерна бүлгэмэй генеральна директор, депутат А. Ш. Шапиро предпринтинга бирагуй байдал тухай мэдээсэ.

РЕСПУБЛИКЫН ҺУ ҺААЛИН МАЛ АЖАЛАЙ БУХЫ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ, КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ БОЛОН ТАРЯШАДАЙ АЖАХЫНУУДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДТЭ, МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ 1993 ОНОЙ ТУРШАДА ҮНЭЭН БҮРИНӨӨ 3 МЯНГАН КИЛОГРАММЫАА ДЭЭШЭ ҺУ ҺААНАН ҺААЛИШАДАЙ ХАНДАЛГА

Һаалин мал ажалда продукци үйлдэрилгын эрид доошолож байһандань онд, ледондо жэлдэ үнээн бүриһөө 3 мянган килограммыаа дээшэ һу һаанан һаалишад, һаагаага зобожо байһанаа элрхэйлэбди. 1992 он болотор республикада бии байһан 4 мянганай клубай гшүүдэй мүнөө жэлдэ үгы байһандань ехэл халагламаар.

СЭВЭР БОДОЛТОЙ, СЭСЭН УХААТАЙШУУЛ ХЭРЭГТЭЙ

гэшэ угаа хүшэр хэрэг болохо. Тиммэһэ һуинуулини округой бүхэ һунагаһадай гансал 2 процент хүнүүдэй гэрэ табилгатай дэмжэлгын документ абахада болоно. Зүгөөр Улаан-Үдэд гар талын ойтгай нимэ хуудай тухай шаахын тула нэгэ үдэрһөө үлүү сэг хэрэггүй.

ЗАХИРГААНАЙ ГҮЛВААТАЙ ХӨӨРӨЛДЭБЭ

СОЧИ. Бирон болзорор эндэ амааха эрэд байһан Россин Президент Борис Ельцин Краснодарска хизаарэй захиргаанай гүлваа Николай Егоровтой хооралдэбэ. Экономическа, политическа, ажахын асуудалуудаар хооролдоон болоо.

БҮРЯД РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ АРБАН ЗУРГААДАХИ СЕССИНИ ХҮДЭЛЭГШЭДТЭ

Арадай депутатуд нэмэ дурадхал буруушаажа, баталаагүй. Арадай депутат В. В. Борисов аймаг бүхилһөө хоёр-хоёр депутатудыг дөбжүүлэх гэжн дурадхал оруулаа. Энэ мүн лэ буруушаагдаба. Арадай депутатуд үнэ уаан арасада һаанай һүүлшэ 20 депутат-һаа бүрэлдэн зүбшлэһэн комисси эмхидхэбэ. Энэ комиссин хүдэлжэ байха үдэ депутатуд «Буряд Республикайн Арадай Хуралдай депутатудыг һунаха тухай» Хуулин статья, пункт, бүлгүүдэ зүбшн хэлсэжэ эхилэбэ.

ТУЛЬСКА ОБЛАСТЬДО ТУРШАЛГА ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

МОСКВА. Агропромшленна комплекс хугжөөх эмхидхэл-хуулин ба экономическа эрхэ хүнхэлүүдэ байгуула талаар туршалга Тульская областьдо үнгергэхэ тухай Залгита Россин Федерациян Президент Борис Ельцин гар тал байһан байгаа гээд Президентин хэлбэлэй албан мэдээсэбэ.

ЭНЭ ХУУЛИ 42 СТАТЬЯНАА, 9 БҮЛЭГНӨӨ БҮРИЛДЭХИ. ТУРШУШЫН ҮДЭР «БҮРЯД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛДАЙ ДЕПУТАДУУДЫГ ҺУНАХА ТУХАЙ» ХУУЛИНИ 12 СТАТЬЯ ХАРАЖА ҮЭЛЭН БАЙГАА.

«Буряд Республикайн Арадай Хуралдай депутатудыг һунаха тухай» Буряд Республикайн Хуулин статья, пункт, бүлгүүдэ зүбшн хэлсэжэ эхилэбэ. Энэ Хуули 42 статьянаа, 9 бүлгөнөө бүрилдэхэ. Туршушын үдэр «Буряд Республикайн Арадай Хуралдай депутатудыг һунаха тухай» Хуулин 12 статья хаража үэлэн байгаа. «Буряд Республикайн Арадай Хуралдай депутатудыг һунаха тухай» гэжн дурадхал оруулаа. Энэ мүн лэ буруушаагдаба. Арадай депутатуд үнэ уаан арасада һаанай һүүлшэ 20 депутат-һаа бүрэлдэн зүбшлэһэн комисси эмхидхэбэ. Энэ комиссин хүдэлжэ байха үдэ депутатуд «Буряд Республикайн Арадай Хуралдай депутатудыг һунаха тухай» Хуулин статья, пункт, бүлгүүдэ зүбшн хэлсэжэ эхилэбэ.

1994-1998 ОНОУДАЙ ТУРШАДА ЭНЭ ТУРШАЛГА ҮНГЭРГЭХӨӨ ХАРААЛГАДАНА.

Экономикн өһөдөө мэдээл ху тэлбэрлэхэ, эрхнхэ, бүлжкэй, мүнэ, һомоллогын ба урьһаламнын политикн бөдүүлэхэ талаар засагай областной зургаануудай эрхэнүүдэ үргэжэхэ, мүн тэрһэлэн ажахын дотор үйлдэбэрин-экономическа харилсаануудыг нарыуулаха талаар туршалганууд хэлдэхэ ёһотой.

АРАДАЙ ДЕПУТАТ А. С. КОРЕНЕВОЙ ХҮТЭЛБЭРИН ДОРО ЗҮБШЛЭГЫН КОМИССИНИ ШИНДХЭБЭРИНҮҮД БУРУУШААГДАБА.

Энэ гурбадахы статья мартын 16-най үгэлөнэй заседани дээрэ харагдаха юм. Арадай депутат А. С. Кореневой хүтэлбэри доро зүбшлэгын комисси дахиннаа эмхидхэгдэбэ. Эднэр тодорхой дурадхал оруула бээ. Арадай депутатуд сессини хоёрдох үдэр «Өндөө оһн-дэгоо хүтэлбэрлэхэ нотгай захиргаануудай һунагальгын бөлээр тухай» асуудал зүбшн хэлсэжэ, июнин 13-д Президентин һунаха үдэрэй нэгдүүлэгшынүүр, үдэр үнгергэхэ тухай шиндхэбэри баталан абаба.

ПРОДУКЦИ ҮЙЛДЭБЭРИЛЖЭ, БҮЙЛҮҮЛАТ, ТЭРЭНЭ ХУДАДА ТЕРРИТОРИАЛНА АГРОПРОМШЛЕННА НЭГЭДЭ ТНҮҮДЭ (КОМПАНИЮУДЫ) БАЙГУУЛАХА ЯВАДАТ ЗАРЛГААР НАЙШААГДАНАЙ.

Продукци үйлдэбэрлжэ, буйлуулаат, тэрэнэ худалдаа территориялна агропромшленна нэгэдэ тнүүдэ (компаниууды) байгуулаха явадат Зарлгаар найшаагданхай.

БҮРЯД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛДАЙ ДЕПУТАДУУДЫН ЭРХИМЭЙ ЭРХИМ, СЭСЭН ТӨЛӨГӨЙ, СЭВЭР УХААТАЙ БҮРЯД ОРОД, ТАГААР, СЕЛӨРӨС ЯНАНАЙ ТҮЛӨӨЛӨГШЭД ХАМААГУЙ ДЭБЖҮҮЛЭГДЭЖЭ, ҺУНАГЛАГАЛЭ, ГЭЖЭ АРАДАЙ ДЕПУТАТ БҮРЯД РЕСПУБЛИКЫН МИНИСТЕРҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТУРҮУ-УЛШЭ В. В. САУЧЕВ СЕССИ ДЭЭР ҮГЭ ХЭЛСЭДЭ, МЭДҮҮЛЭБЭ. ЗҮБ ДАА.

«Буряд Республикайн Арадай Хуралдай депутатуд эрхимэй эрхим, ссэн төлөгөй, сэвэр ухаатай буряд ород, тагаар, селөрс янаһа түүлөөлгшэд хаммагүй дэбжүүлэгдэжэ, һунагладга, гэжэ арадай депутат Буряд Республикайн Министрүүдэй Советэй Турүү-Улшэ В. В. Саучев сессе дээрэ үгэ хэлсэдэ, мэдүүлэбэ. Зүб даа.

ТАВНАНЬ ОШОХО ЯНААТАЙ ТОКНО — МОСКВА.

«Юнайтед Делл Нюс» газетин урилгаар СССР-эй Президент байһан Михаил Горбачев эрхэ долоон хоногто Тайвань ошохэ ёһотой. Раса һанганиһы, мүн социаль-экономическа ба политическа шинжлэгүүдэй уласхоорондин жасын найман хүдэлбэрлэгшнөө бүрэлдэн бүтэ тэрэлтэй хамта ошохэ юм.

УНШАГШЫН НАНАМЖА

Президент болохдоо хамаагүй, буряд хэлэй тэрэлдэ хэрэггүй, хэды буряд хэлтэдай һунагдахын хаммагүй, өвөтө хэрэггүй гэжэ байха хэлхэдэ, юн гэжэ ойлгохо ёһотой? Энэ хүн нимэ гэжн, наагуур ухаатай гү. Алһуны оидо бололтой хүн юм гү, ойлгохо аргагүй болошо. Энэ хүнне һунагальгын ямар округ депутатудар һунажа, нимэ үндэр шэрээдэ һуулаа юм? Тэднэр оо.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

2-дох июурта. Арда зоной аша тубада. К. Ирмаков: «Үбгэд, хүшэдтэ хэн туһалхаб?». П. Нимаев: «Аха захатанаймай нэгэн». Хойто зүгэй районудай хүнхэлтэ. Е. Богачев: «Ажалдад тухайгаа анхарна». Н. Гомбон: «Шэтэн областнөө болон Агаһа гарашад нэгдэбэ». Россин һонинууд. 3-дахы июурта. «Манай үеын хүн» гэжн конкүредо ороһон очери. Т. Нимбуев: «Үнгэтэ юртэмсын эрбесэ».

ДЭНГҮҮ НГАРХА...
1921 оной декабрийн 21-нээ гарана
ОНСО...
НАБАТ...
АУДА...
ЭНГ...
УДА...
АГ ДЭЭРЭ (зүүн гарбаа): Буряд Республикайн Арадай депутатуд...
Удэ, гэжэ акционерн бүлгэмэй генеральна директор Е. К. Ханхалаев, агропром...

д байгаа нь — уван, уван асаг турши...

хатайдаа наһа бараһан байгша. Ургажэ абһан Дүгбей...

«Манай юрын хүн» гэжэн конкурсдо ерхэнэ очерк

ҮНГЭТЭ ЮРТЭМСЫН ЭРЬЕСЭ

Хажархай — халхагар самсатан, дурһагуйһэн хүбүүхэн...

хото Улаан-Үдэ мурьсоондэнь олоһон байха. Байхын бараагаар...

хые, зоной сэдхэл һанаһанай нэгдэхые, гүрэн түрэнгөө...

юуме юун байха һэм гэжэ мэтэһэлэн бүтүү бодом...

Тэр булын талаар урагша гүйдэжэ, нүхэрэй залуу...

Дэлхэйн арадуудай уран зохёолой баялигуудһаа

Ли ФУЯНЬ

ВЭЙ ГУ ГЭРЛЭВЭ

Дунин нототгай Вэй Гу башар наһадаа үншэрһэн юм. Эрэ болонж...

МН... юкентийн олдогтой юм. Уйна...

Хангалга ямар бэ?

ЭМШЭДЭЙ ЗҮРХЭНДЭ НАЙДАЛ ТҮРЭВЭ ГҮ?

Аймагай зоной бэеын элүүр асуудалнуудта зориу...

хай анткые даагша Т. А. Кокоева хэлбэ. Гэгэтай хамта элдэ...

хэблэлтэй байгааг ааб даа. АСС (Чех)...

УНША, ДУУЛАА ҺЭН ГҮТ? ҮНЭТЭЙШЭГ ГҮ? Ватиканда ажагуудад 4...

матологическа таһаг байгуулагдаһа юм. Хурш аймагууд...

Үнэн болохон ушарнууд

ГЭРЭЙ АМИТАДАЙ ЖЭГТЭЙ ҺОНИН АБАРИ ЗАН ТУХАЙ

ГАЙХАЛТАН ХОНИН

Бэшүүрэй аймагай Шанага нотага Рабжаев Батан (ара нэрэн Цико Бата) гэжэ залуу айл ажабуудад юм. Нэгтэ тэрэ айлай ордон Вина басаганда танилайхын эхэнэ гэгэдээн хэнэ хурьга бэлгэлдэ, шадда наа, мал болгожо үзэгт даа гэнэн байгаа.

Батынхи өөһэдэн хонигүй байһандаа гайхаж, нарай аминтанине һуөөр угжама ядаба. Яаха, хэзээхэ мэдхээхэ болдо байраа, убайгүйхэн зантай, хоёрбошо тарган амаага (эшэгэдэйн үхэсэн байган) хүсэлдэ бариад, хурьгаа хүүхүүлэ.

Ямаанай хүн тоһолиг даа, уданшьегүй үнөөхи хурьгаанай бордойшобол даа. «Бүри монсогорхон болошоол!» гэжэ гэрэй эздэ хүүхлэдхэ. Тинһээр байтраа, ямаан эхэтэй хурьганайгаа эх «ямаалиг» зантайһе ойлгоноркибо, Дөбхэрхэ, сохорходооһе юрын хонин, һоо тал ондоо байшоо ха юм.

Алг аашыһе тооложо барахагүйшл Ябгаладай түлээн дээрэ гүйнжэ гарашаха, хуһамаг дэгүүр һүржэ, дамжаха, энэгүүр, тэрэгүүр «эхээ» дахаад, «хулгай» хэжэ, айлай үбхэндэ орохо. Хүршнэрһинь тэрэниэ айлаха ханаатан «эди» гэхэдэ, эгээл ямаан шнэгэр, хажуу тээшэ «тэрд-тэрд» һуруод, убайгүй шара нодоор урдаһань гэтээл байха.

Зулмадаһыһе хуулажа, тэрэнэй эдегүй модон, һоогүүд үлөөгүй гэхэдэ болохо. Үнэргэжэ ерэхэдэ, үйлсын юм, хойнуудта бороулаха, эбэргүй хундан толгойго эгээл ямаанайхидал толоод, һархайжа зоғохсо... Иимэ бэрхэ үргэмэт үрнэ дахуулан хоршоо ямаан айхатар омог юмэн, тохсоной үйлсэе голлоод абадаг зантай һэн.

Хонинһинь гэхэдэ, түлгэ, һүүтэрһи зуһаг болошон юмэе экэн тээсэрһи эхэтэйгээр хүүхүүлэн зандаа байгаа. Нэгэтэ нимэ байдалһе түрүүшнхэе харьжарһинан хүршэ нотагаһин хүн гайхалан гөлһөнхидэ, шангаар хашхарба:

— Ха-харьт! Тээ-тээ-тэрэниле! Хой-воһоһе харахадам, хонин шэнгил. Теэд яахаддаа гэнтэ ямаа хүүхээ болоо юм!— гэжэ ээрэн һагад дуугарба ха.

Тинхэдэн гэрэй эзэн эхэнэр Люба: — Гибрид гэгжэ дуулаа һэн гүш?— гээд ханхинаса энэгээ һэн гээд.

«ШЭХЭННЭЭН ЗУЛГААЖА АСАРДАГ ҺЭН»

Тэрэл айлайхин, Бата Люба хоёр бэлэйн ээргэ шарахан гүлгэтэй болошоо ха. «Нохой айлда өөрөө ерэхэдээ, һайн. Энээнэ тэжээгтэй!»— гэжэ эжынгээ хэлэхэдэ, тэдэнэрһи үгьһе дуулажа, тэрэ гүлгээ һаа түрһөн гайхатаа суг дулаан байрада байлаба. Гахайн эдөөн дээрэ байжа, гүлгэһинь хүржэйхэн томо нохой болобо ха.

— Нүхэ-ад, эитнай ангууша нохойл, һабарайһи хюмһа юундэ тайраагүй гээшбта?— гэжэ нотагаһин нэгэ ангуушан Бата Люба хоёрто хэлэдэг юм ха.

— Одоо тэрэниһе ойлгогүйлд. Долгшин, эгээл поршонохдол адылар бэшэнтээ ээргэ хэбэлсээд, гахайдаа эрхэлээр өөдөө болоо ха юм.— гэжэ залуу хоёр марангылар харюусаа һэн ха. Теэд нохой эээлтэ ашыһе харюулажа шадаа: томоууд болошон гахайнуудаа тохсоной алыһе захадэ зайжа абаа һаань, бултыһе туужа асардаг байгаа бшуу. Тэдэнэрһиэ урғаша абажа үргэжэ гүлдэ, шөхөнһе үбшнэгтэйгээр зулгажа, гэр тээшэ туудат зантай һэн...

ХУЛГАНША ГОРШОНОХ

Тэрэл айлда болохон ушар: нэгэ үеэр үнэһинь хооронжо, Батаниһе гайхуула ха. Хүнэй шобторжорхон юм мэдээл, шад хоһон дэлгэтэй үнэгээ хараад лэ, Люба гайхалаа бараха.

— Бэлшээрдэй гарша бэшэ, хүүжэржээр тугалтай гара, үгэ, яана гэгшбэ?— гэжэ эзэн эхэнэр нүхэртөө хэлэ.

Тингэжэ байтраа, нэгэтэ тэрэ хулгайшанине балыһа барнакарһил. Харан гэгэһе, хэдэн һаратай поршонохонь үнээн дороо бузар зохидоор хондойл дээрэ хуушайхы, дэлгэһинь дэхэжэ байгаа бшуу. Тэрээн хулгайша поршонохын булай түрэн таргалһанһи, Батанай нэгэ хэды сар со һүгүй һууһанһи ушар шалтагаһинь тингэжэл элэрэ һэн.

АЖАЛГАЛТА: Энэ дээрэ бэлгэдһөн ушарнууд 1988—1990 онуудар болохон юм.

Х. СОКТОЕВ.

ХVII жарндай модон хүхэ нохой жэл (1994-1995 он)

Хабарай дунда улаагшан туулай һара

Table with 8 columns: Буряад литэ, Европын литэ, Гараг Нэрэ, Үнэз, Мэнгэ, Һуудал, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15. Rows include dates and corresponding moon phases like 'Гараг Нэрэ', 'Үнэз', 'Мэнгэ', 'Һуудал'.

Гарагай 2-то монгол (бу-рйад) литээр шэһин 9 (мар-тынь 21).

Улаан морин, 7 улаан мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр. Сөхөнх хэлэхэдэ, Дабаа (Һара) гөжэ гу, али гарагай 2 хадаа уһан махабдагй, эхэнэр хүнэй һүлдэ үдэр гэжэ тоолодог юм. Энэ үдэр эм найруулаха, бурханда мургэхэдэ, бурханда ба лусуулта үрэл үргэхэдэ, модо орохо, агнуури эрхитхэдэ болохотой. Энэ үдэр замда гаража, шэнэ хубсаа үмдэжэ, хэрүүн хэлэ хэжэ, бэрине гэртэ оруулажа, нүгшнэһинь хүдэлтэ, үхибүү хүлдэ оруулажа, хүншүү гаржа болохотой. Гална энэ үдэр хүнэй үгэ абахы тэһшэ.

Гарагай 3-да буряад литээр шэһин 10 (мартын 22).

Улаагшан хонин, 6 сагаан мэнгын, огтогойлод һуудалтай үдэр. Хабаарай дунда һарын 10 хадаа Гомбо-Махага-ла сахоусанай үдэр гээт. Мун баһа Бадма-Самбава (Падмасамбава) багшын энэ юртэмсэд ном табиһан үдэр гэжэ тэмлэгдэгдээ. Энэ үдэр дашаниматай (үлэжэ ху-

Гарагай 4-да буряад литээр 11 (мартын 23).

Шара биһин, 5 шара мэнгын, Улаана һуудалтай үдэр. Энэ үдэр баһал дашаниматай, угаа һайн үдэр. Энэ үдэр эд бараа бүтэхэдэ, гэр бүлөөд дагла абуулаха, бурхан сахоусана мургэхэ, лусуулта үрэл үргэхэ, түмэрөөр урлаха мэтын хөмөгүүдтэ һайн байна.

Гарагай 5-да буряад литээр 12 (мартын 24).

Шарагшан тахья, 4 ногоон мэнгын, хада уулада һуудалтай үдэр байна. Энэ үдэр харшадлаан, муу үдэр. Тинимөөхэ алибаа хэрэг бүтээһе эхилээгүй дээрэ, бүтэмжгүй байха.

Гарагай 6-да буряад литээр 13 (мартын 25).

Сагаан нохой, 3 хүхэ мэнгын, модондо һуудалтай үдэр. Юрлөө, гарагай 6-һине (баасан, Уррай Солдон) Газар махабдагй, ноён хүнэй һүлдэ үдэр гэжэ зурхайһа тоолодог юм. Энэ үдэр бурханда мургэхэдэ, эм найруулаха, хүнине ханахада, тэнгэри тахиха, үргэл үргэхэдэ, гэр бариха газараа тэмлэгдэхэдэ, гэрэй һуури табихада, сахоусанаа хуруулаха, һайн. Зүгөөр энэ үдэр һүлдэ эрхилжэ, мал хулаадажа, бэрлэ зориулан үйлэ үйлдэхэдэ, замда гаража, үхэһиние хүлөөжэ хэрэгтэ хабадажа, нарай үхибүү гэрнэ гаржа, ондоо тэһшнэ абаашажа болохотой. Энэ үдэр хүнэй үгэ абабал, жаргал ерэхэ гэдэг.

Гарагай 7-до буряад литээр 14 (мартын 26).

Сагаан гахай, 2 хара мэнгын, хиндэ һуудалтай үдэр. Гарагай 7-һине (бимба, Сатурн) баһал Газар махабдагй, нарай үхибүүдэй һүлдэ үдэр гээт. Харуал шөрөөт, муу хүсэ зайлуулаха, наһа утадхаха, юумэ худалдажа абахада, аршаанаар угаахада, ямар нэгэ баярта ушар тэмдэглэжэ, гэр бүлын һайндэр хэхэдэ һайн. Зүгөөр хүнине хүдөөжэ, газар малтажа, зураг зуража, тангариг үгэжэ болохотой.

Гарагай 1-дэ буряад литээр 15-най дүйһэн (сагаан мэнгын 27).

Хара хулгана, 1 сагаан мэнгын, галда һуудалтай үдэр. Гарагай 1 (нимэ, Марс) хадаа Гал махабдагй, наһа хүсөөһон хүнэй һүлдэ гараг гэгддэг. Энэ үдэр эм найруулаха, буян үйлдэхэ, бурханда мургэхэ, аршаанаар угааха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, лусуулта үрэл үргэхэ, малтай болон гэр бүлын хэһэг дагла абуулаха мэтын үйлдэнүүдтэ һайн. Зүгөөр һүлдэ эрхилжэ, үхэһоние хүдөөжэ, бэрине гэртэ оруулаха, хүнине ханаха, гэрэй һуури табиха, хубсаа эхэхэ, мал үсэхэдэ, үхибүү хүлдэ оруулаха, тэрэниэ ондоо тэһшнэ эльгээжэ үйлдэнүүдэ тэһшгэти. Мун энэ үдэр хутага, һүхэ мадага хурдахада, занжама, зүүгээр хурдуулаха агаалайма хүүдэжэ болохотой.

Гарагай 1-дэ буряад литээр 15-най дүйһэн (сагаан мэнгын 27).

Хара хулгана, 1 сагаан мэнгын, галда һуудалтай үдэр. Гарагай 1 (нимэ, Марс) хадаа Гал махабдагй, наһа хүсөөһон хүнэй һүлдэ гараг гэгддэг. Энэ үдэр эм найруулаха, буян үйлдэхэ, бурханда мургэхэ, аршаанаар угааха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, лусуулта үрэл үргэхэ, малтай болон гэр бүлын хэһэг дагла абуулаха мэтын үйлдэнүүдтэ һайн. Зүгөөр һүлдэ эрхилжэ, үхэһоние хүдөөжэ, бэрине гэртэ оруулаха, хүнине ханаха, гэрэй һуури табиха, хубсаа эхэхэ, мал үсэхэдэ, үхибүү хүлдэ оруулаха, тэрэниэ ондоо тэһшнэ эльгээжэ үйлдэнүүдэ тэһшгэти. Мун энэ үдэр хутага, һүхэ мадага хурдахада, занжама, зүүгээр хурдуулаха агаалайма хүүдэжэ болохотой.

СПОРТ — СПОРТ ТОВШОХОНООР...

БАРИЛДААН. Суута со. хын хүтэлбэрлэгшэдэй үүсвэгт барилдаашан, Олимпиниң бадануудай гурба дахин дурасхаалай мурьсоон зандин шадда хүртэһэн түлөө үлсхоорондын заншалта мурьсоон Минск хотодо үн. тэргэгдэхэн. Урда тээхи заншалта мурьсоонүүдтэ ма- рий республикын олохон ба- рилдашад шалгаржа, нал. та туйлаһан гү, али шангай тууринуудые эзэлһэн на- мтартай. Энэ удаада спортын мастерууд Александр Бель- ков, Очир Дамдинов гэгшэд заншалта наадаһа хабаада- хада ошобо.

Залуусуудай дунда дур- ба билдаашан барилдаагаар Россин Ази хубидахи зонин мурьсоон элдэ үдэрүүдтэ Но- воосибирск хотодо болохо байна. Бадма Дашинмаев, Николай Бадмаев, Балр Вал- миев, Олег Болонев, Мунжэ Мунижаргалов болон бусад маанай республикын нэрэ хүндэ хамгаалаа.

БОКС. Эдиршүүлэй дунда Сибирь зонин Алас-Дунна аймаг республикын коман- даа болгобо. 13 команда со- соһоо маанай республикын арбан бээһин шадабарилдаг гү аахи һуури эзэлһэн ба аа. Ж. Цыдыпов, А. Фе- доров, О. Макаревич гэгшэд өөлд өөһдэнгоо шэнгүүр- нүүдтэ зонин чемпионүүд боло. Гурбан хубууд хоёр- дохи шатын дипломүүдта шагнагдаа. Тингэжэ эднэр үсгээлдэ Россин түрүү һуу- ри эзэлһэн түлөө мурьсоонд хэ хабаадалаа Кронштадт хото ошохо мөрдөбо.

ШАТАР. 14 хүртээр на- рай эдир хубуудай дунда Россин түрүү һуури эзэлһэн түлөө мурьсоон Эрнск хо- тодо болго, гуша гаран об- ласте, хизаар болон респу- бликаан байгаа. Улаан- Удын хүүгэдэй спортын 8 дахи һуруулин һурагша Гаатар Самбуев Сагагвай түлөөлөгшэ Геннадий Илю- шинтэй ади очко абажа, хо- лдэхэдэ гурбадахи һуруунуу- хууһаа даа. Тингэжэ эднэр хубууһини ньон карага Ев- ропин чемпионда хааа- ха эрхэдэ хүртээ. Спортын мастера кандидат Валентин Сахаров тэрэниэ һураган хо- ридог юм.

ВОЛЕНБОЛ. Эдлын айма- гай Дээдэ-Ушотэй хадаа Доржо Банзаровой түрэнн нотаг болоно. Тэндэхи ажа- хын хүтэлбэрлэгшэдэй үүсвэгт барилдаашан, Олимпиниң бадануудай гурба дахин дурасхаалай мурьсоон зандин шадда хүртэһэн түлөө үлсхоорондын заншалта мурьсоон Минск хотодо үн. тэргэгдэхэн. Урда тээхи заншалта мурьсоонүүдтэ ма- рий республикын олохон ба- рилдашад шалгаржа, нал. та туйлаһан гү, али шангай тууринуудые эзэлһэн на- мтартай. Энэ удаада спортын мастерууд Александр Бель- ков, Очир Дамдинов гэгшэд заншалта наадаһа хабаада- хада ошобо.

Шатарай булан

М. Н. Ербановай дурас- хаалай ээлжтэ мурьсоон федералниң 20-доор Эрхүүгэй областин Алайрай районий түб Хүтэлгэ хуринда үн- гэрэгдээ. Энэ мурьсоон оорын богинохон — түүхэтэй. Тус районий Бахтай һуурида түрэнн буряад аһагай элитэ хубуғын, гүрнэй болон политикһе ажал ябуулагча Михай Николаевич Ербан- вай түрһөөр 100 жэлэй ой 1989 оной мартын 10-да үр- гэнээр тэмдэглэдэ һэн. Энэ ойдо зориулагдан олон хэмжээ ябуулануудай дун- да шатарай мурьсоон орол- соо. Тэндэ иматгал Усть-Ор- дагай округой бүхэ райо- нуудай шатаршал хабаа ша- лаа туршаһан байха. Ингэжэд саашага мурьсоонэй эхнн табигдан юм.

1992 ондо округтоо ВАРК-ын вице-президент Г. И. Богдановай үхсэлээр мурьсоонэй статус үргэ- лэжэ. Бүгдэ бүхилдэй гэнн үндэр шиндэлтэй болгодоһон юм байна. Тингэжэ Буряад Республикын болон Шэтын областин Агын округой ша- таршалта үүдэн сэлгидэ.

Энэ удаа зургаадаха үн- гэрэгдэһэн мурьсоондэ Боо- хоний, Эхирдэ-Булгадай, Нү-

БУРЯТИЯ мүнөөдэрэй номерто

«Буряад Республикын Верховно Советэй арбан зургаадахи сессии» — мэдээ- сэл. «Шахардуу байдалһа лажа гарахаб?» — П. Натаяэй тэмдэглэл. «Шухала асуудалаар зүб- лөөн болобо» — А. Бутуха- новай мэдээсэл. «Ерээдүй тээшэ эрмэлзэ- хэ хүсэлэ» — В. Нинадакозой тэмдэглэл. «Хуһахан» юундэ хүшэр

хүлдэ уласхоорондын шэнжлэ- хэй болгоод, алайгайгай эсдэхэлээ хананин байба һэн.

Унгарһан намар Буряад оройной шатарай гүүхэдэ шэ- нэ хуудалан нээгдэһэн гээшэ. Үргэн нинтэ болон шатарта дуратайшуд энэ һониние дуулаһыһы, халта дуула- хан байһанһе, сөгнэжэ үр- дэһшөгүй байжа болохо. Гэ- хэтэй хамта энэһий эгээлэй юрын ушар бэш юм. Ушар үлгэр гэхэдэ, Уласхоорондын шатарай федералниң конгрес- сий шиндэхээр Улаан- Удын хүүгэдэй спортын 8- дай һуруулин тренер Тимур Ивановто «Уласхоорон- дын мастер» гэгшн нэрэ зээ- лэжэ олгодог. Ингэжэ 25-тай залуу шатаршан буряад ава- дай түрүүшн дээдэ гарай мурьсоо болобо гэһэн. Тиму- рай уг ирагуур Усть-Орда- гай округтоо Тимөөхэ но- тагаһидай уралаар Тимур Иванов мурьсоонэй хүндэ элһэн болоо. 26 хөлгэ дээрэ сеане үгэжэ, суглараша- лды хүхээжэ даа. Сүмтэһе коллегии ажалта хамтаһе- жа, ехэ анал хэ.

Мурьсоон шөвчирска гу- ринмаар 9 парти наадаха, нэ- шон партида хахад цасай сар үгтэһэн дүримтэй байба. Ни-

хүлдэ уласхоорондын шэнжлэ- хэй болгоод, алайгайгай эсдэхэлээ хананин байба һэн.

Унгарһан намар Буряад оройной шатарай гүүхэдэ шэ- нэ хуудалан нээгдэһэн гээшэ. Үргэн нинтэ болон шатарта дуратайшуд энэ һониние дуулаһыһы, халта дуула- хан байһанһе, сөгнэжэ үр- дэһшөгүй байжа болохо. Гэ- хэтэй хамта энэһий эгээлэй юрын ушар бэш юм. Ушар үлгэр гэхэдэ, Уласхоорондын шатарай федералниң конгрес- сий шиндэхээр Улаан- Удын хүүгэдэй спортын 8- дай һуруулин тренер Тимур Ивановто «Уласхоорон- дын мастер» гэгшн нэрэ зээ- лэжэ олгодог. Ингэжэ 25-тай залуу шатаршан буряад ава- дай түрүүшн дээдэ гарай мурьсоо болобо гэһэн. Тиму- рай уг ирагуур Усть-Орда- гай округтоо Тимөөхэ но- тагаһидай уралаар Тимур Иванов мурьсоонэй хүндэ элһэн болоо. 26 хөлгэ дээрэ сеане үгэжэ, суглараша- лды хүхээжэ даа. Сүмтэһе коллегии ажалта хамтаһе- жа, ехэ анал хэ.

Мурьсоон шөвчирска гу- ринмаар 9 парти наадаха, нэ- шон партида хахад цасай сар үгтэһэн дүримтэй байба. Ни-

байдалда орооб? — Н. Су- харевай статья. «Нимэ Зарлигы хэн бо- лоулжа шадахаб? — А. Нархиновай статья. «Һахин тээрмын аша ехэ» — В. Тайсаевай статья. ИТАР—ТАСС: түб дэл- хэй мүнөөдэр.

«Останкино» канал 7.00—Шэнь һонин, 7.40—Угловый гимнастика, 7.50—Углов. 10.05—Худалхуу- эөөрин дэлгүүрэй шэнжээ- лэл, 10.20—Мультфильм.

хүсэд нэтрүү тэмсэл эхн- тэрэ Боохоной ба Түнхэний командалууд туса гараад ябаа. Хубин тоосоогоор ма- стерта кандидатуд А. Ка- питонов (Боохон), А. Ша- гинев (Баргаан), нэгдэхи разрядтай В. Гроздлев (Хой- то-Байгал), В. Фролов (Түн- хэ) гэгшэд, эхэнэрүүд соо- хоо Л. Гармаева (Баргаан), Л. Будаева (Түнхэ) гэгшэд 2—2 очкогтой таблицын ман- лайда лабаа.

Түрүүшн үдэрэй 6 наа- данай һүүтэр Түнхэний ко- манда нэгэ очкогээр Барга- анной командын урла, гурба- дахи һуурида Боохоной команда ябаа. Хубин тоо- соогоор дунда тэнсэжэ на- лаһан А. Капитонов ба А. Шагинев, мун лэ хахад очко гэгэһэн В. Фролов гэгшэд тус тустаа 5, 5 очкогтой тү- рүүлжэ ябаа юм. Эхэнэр- нүүд соо бүхэ 5 партина мүүһүн Л. Гармаева түрүү эгээлдэ, нэгэ парти алдаһан 16 наһатай монгол дүүхэй Батсэсэг хоёрдохон һуурида ябаа.

Хоёрдох үдэр наадагда- хан гурба-гурбан партиһин үсэд нэтрүү тэмсэлэй ор- шаан байдалда үнэргэгдэхэ, ниниң байхалтай бэшлэ. Тээд шүүгдэжэ сүхээр, Шухала очко абаһан Фролов ээлжээ, тэ уулаагдаа, манай Ша- гиневта аяджа номгоорой. Ингэжэ Шагиневта «ногсон харги» нэгтэжэ гэн гээшэ, тэрэ Гроздлев Битагас гэгшэ- то шүүгдэжэ, тэдэртэ хаяг- даа. Эхин дээрэ хоёр парти алдаад байхалда, би оортоо эхээр уурлажа, сүхал дун- да наһанай байгаа. «Улэ- һин долоон партида бүтлэ- һин шүүхэ болоо». Тэднине богино аядаа түрүүн хоёр «хартаабаха» абаха гэгшэ хар- гыгаа хаһан хэрэг ааб таа. Тэрэ үдэр наадаһан 4 пар- тидла шүүгдэд байхалаа, до- сооһе номгоорноор, хараал- лан тусебай дүүргэлтэһе дүгтэхы шэнги болот бай- ба. Улоогүүрһин Битагас- тай 7-дохи партина наадаха- даа, нэгэ хубуу үлүүтэй, бараг һуураа. Зүгөөр элдэв ванант тооложо һууһаар, сагаа дэмэ «галдаба». Эсэ- стэ нэһиң тугхан унажа, шангай һууриһин зургаанай тоодо оролгоһин хэлсээтэй- хэн болоод байгаа юм. Ни- мэт байдаг ха юм даа, тэм- сэл?

Эхэнэрүүд соһоо Л. Гап- маева урагнаа ходооро га- шар, харин Батсэсэг Будаева хоёр тэн тэрэ хойноһонь

шүүгдэжэ сүхээр, Шухала очко абаһан Фролов ээлжээ, тэ уулаагдаа, манай Ша- гиневта аяджа номгоорой. Ингэжэ Шагиневта «ногсон харги» нэгтэжэ гэн гээшэ, тэрэ Гроздлев Битагас гэгшэ- то шүүгдэжэ, тэдэртэ хаяг- даа. Эхин дээрэ хоёр парти алдаад байхалда, би оортоо эхээр уурлажа, сүхал дун- да наһанай байгаа. «Улэ- һин долоон партида бүтлэ- һин шүүхэ болоо». Тэднине богино аядаа түрүүн хоёр «хартаабаха» абаха гэгшэ хар- гыгаа хаһан хэрэг ааб таа. Тэрэ үдэр наадаһан 4 пар- тидла шүүгдэд байхалаа, до- сооһе номгоорноор, хараал- лан тусебай дүүргэлтэһе дүгтэхы шэнги болот бай- ба. Улоогүүрһин Битагас- тай 7-дохи партина наадаха- даа, нэгэ хубуу үлүүтэй, бараг һуураа. Зүгөөр элдэв ванант тооложо һууһаар, сагаа дэмэ «галдаба». Эсэ- стэ нэһиң тугхан унажа, шангай һууриһин зургаанай тоодо оролгоһин хэлсээтэй- хэн болоод байгаа юм. Ни- мэт байдаг ха юм даа, тэм- сэл?

Эхэнэрүүд соһоо Л. Гап- маева урагнаа ходооро га- шар, харин Батсэсэг Будаева хоёр тэн тэрэ хойноһонь

шүүгдэжэ сүхээр, Шухала очко абаһан Фролов ээлжээ, тэ уулаагдаа, манай Ша- гиневта аяджа номгоорой. Ингэжэ Шагиневта «ногсон харги» нэгтэжэ гэн гээшэ, тэрэ Гроздлев Битагас гэгшэ- то шүүгдэжэ, тэдэртэ хаяг- даа. Эхин дээрэ хоёр парти алдаад байхалда, би оортоо эхээр уурлажа, сүхал дун- да наһанай байгаа. «Улэ- һин долоон партида бүтлэ- һин шүүхэ болоо». Тэднине богино аядаа түрүүн хоёр «хартаабаха» абаха гэгшэ хар- гыгаа хаһан хэрэг ааб таа. Тэрэ үдэр наадаһан 4 пар- тидла шүүгдэд байхалаа, до- сооһе номгоорноор, хараал- лан тусебай дүүргэлтэһе дүгтэхы шэнги болот бай- ба. Улоогүүрһин Битагас- тай 7-дохи партина наадаха- даа, нэгэ хубуу үлүүтэй, бараг һуураа. Зүгөөр элдэв ванант тооложо һууһаар, сагаа дэмэ «галдаба». Эсэ- стэ нэһиң тугхан унажа, шангай һууриһин зургаанай тоодо оролгоһин хэлсээтэй- хэн болоод байгаа юм. Ни- мэт байдаг ха юм даа, тэм- сэл?

Эхэнэрүүд соһоо Л. Гап- маева урагнаа ходооро га- шар, харин Батсэсэг Будаева хоёр тэн тэрэ хойноһонь

шүүгдэжэ сүхээр, Шухала очко абаһан Фролов ээлжээ, тэ уулаагдаа, манай Ша- гиневта аяджа номгоорой. Ингэжэ Шагиневта «ногсон харги» нэгтэжэ гэн гээшэ, тэрэ Гроздлев Битагас гэгшэ- то шүүгдэжэ, тэдэртэ хаяг- даа. Эхин дээрэ хоёр парти алдаад байхалда, би оортоо эхээр уурлажа, сүхал дун- да наһанай байгаа. «Улэ- һин долоон партида бүтлэ- һин шүүхэ болоо». Тэднине богино аядаа түрүүн хоёр «хартаабаха» абаха гэгшэ хар- гыгаа хаһан хэрэг ааб таа. Тэрэ үдэр наадаһан 4 пар- тидла шүүгдэд байхалаа, до- сооһе номгоорноор, хараал- лан тусебай дүүргэлтэһе дүгтэхы шэнги болот бай- ба. Улоогүүрһин Битагас- тай 7-дохи партина наадаха- даа, нэгэ хубуу үлүүтэй, бараг һуураа. Зүгөөр элдэв ванант тооложо һууһаар, сагаа дэмэ «галдаба». Эсэ- стэ нэһиң тугхан унажа, шангай һууриһин зургаанай тоодо оролгоһин хэлсээтэй- хэн болоод байгаа юм. Ни- мэт байдаг ха юм даа, тэм- сэл?

Эхэнэрүүд соһоо Л. Гап- маева урагнаа ходооро га- шар, харин Батсэсэг Будаева хоёр тэн тэрэ хойноһонь

шүүгдэжэ сүхээр, Шухала очко абаһан Фролов ээлжээ, тэ уулаагдаа, манай Ша- гиневта аяджа номгоорой. Ингэжэ Шагиневта «ногсон харги» нэгтэжэ гэн гээшэ, тэрэ Гроздлев Битагас гэгшэ- то шүүгдэжэ, тэдэртэ хаяг- даа. Эхин дээрэ хоёр парти алдаад байхалда, би оортоо эхээр уурлажа, сүхал дун- да наһанай байгаа. «Улэ- һин долоон партида бүтлэ- һин шүүхэ болоо». Тэднине богино аядаа түрүүн хоёр «хартаабаха» абаха гэгшэ хар- гыгаа хаһан хэрэг ааб таа. Тэрэ үдэр наадаһан 4 пар- тидла шүүгдэд байхалаа, до- сооһе номгоорноор, хараал- лан тусебай дүүргэлтэһе